

Az előadás rólunk szól

Februárban mutatták be Nagyváradon a Szigligeti Társulat előadásában a *Magyarosaurus dacus* című előadást, melynek írója és rendezője Gianina Cărbunariu, aki Boros Kinga fordító-dramaturggal együtt a közönséggel is találkozott a második előadást követően. Gianina Cărbunariu neve nem ismeretlen a váradi közönség előtt. A karácsonkői (Piatra-Neamț) Ifjúsági Színház menedzserének *A tigris* című darabját Tóth Tünde színművész rendezésében ebben az évadban is játsszák Nagyváradon. A szerző-rendezővel a darab bemutatója után, a szombati közönségtalálkozó előtt beszélgettünk többek között arról, miért épp Nopcsa Ferenc bárót és a nagyváradi magyar társulattal való közös munkát választotta,

totta, milyen volt együtt dolgozni a társulat tagjaival, miért rendhagyó az ő munkamódszere, és mi a szerepe a humornak egy dokumentarista előadásban.

Leginkább az vonzotta Nopcsa Ferenc történetében, hogy az ő élete és a kor, amelyben élt kihat korunkra is, mesélte az író-rendező. A báró személyiségének sokoldalúsága, hogy nagyon sokat utazott, és különféle környezetekben megfordult, megelőzte a korát. Olyan ember volt, akinek volt átjárása különféle kultúrák és társadalmi rétegek között. „Az az ember, aki a XIX. század vége felé született, és élete nagy részét a XX. században élte le, azt hiszem, hasonló gondokkal szembesült, mint mi most. Ne feledjük, a XIX. század végén kezdenek szót emelni a nők jogaiért, a világ változott, és szédítő sebességgel változik, a XX. század elején kitör az első világháború, az első világméretű fegyveres konfliktus. Mi nem a történelmet akartuk rekonstruálni, mi a máról, a ma kérdéseiről akartunk beszélni felhasználva azokat az eseményeket, amelyek megjelennek az életrajzában. Ez az előadás sokkal inkább rólunk szól, mint Nopcsa Ferencről és koráról. Amikor elkezdtünk az előadáson dolgozni, sokkal inkább kérdéseket akartunk feltenni, mintsem ítéleteket mondani” – fogalmazott Gianina Cărbunariu. Az egyik kérdés az volt, hogy lehet-e egy száz évvel ezelőtt élt ember életét újraalkotni, mennyire hitelesek például a kortársak róla szóló vallomásai, azok

a nyomok, amelyekhez ma hozzáférhetünk. „A kezdetektől tartottam egy kis távolságot a talált anyagoktól. Nagyon sokféle forrást használtunk, elsősorban nyilvánvalóan a báró németül írt naplóját, de életrajzokat, újságcikkek részleteit is. Vannak jelenteket, melyek teljes egészükben a dokumentumokra épülnek, de ez nem a szó szoros értelmében vett dokumentarista színházi előadás. Ebben az előadásban felhasználjuk ezeket a forrásokat, és reményeink szerint a mai közönség számára is jelentőségteljes helyzeteket alkottunk meg” – mondta az alkotó.

S hogy miért a Szigligeti Színház? A rendező számára ez tűnt a legmegfelelőbb helynek ennek a történetnek az elmeséléséhez. A témát egy román színházban is feldolgozhatták volna, de a nyelv nagyon fontos ennek a történetnek az elmesélésében, és olyan színészekre volt szükség, akik magyarul és románul, sőt lehetőleg más nyelveken is beszélnek, és szükség volt Nagyváradra a maga sajátos történelmével.

Nopcsa Ferenc személyiségében fények és árnyak keverednek. Az egyik ilyen árny egyértelmű antiszemitizmusa, ami megjelenik például a *Reisen in den Balkan* című emlékirásban. Életrajzírói elég felületesen kezelik ezt a kérdést, pedig itt nem csak antiszemitizmusról van szó. Nőgyűlölő megjegyzései is voltak, tehát szenvedett korának „betegségeitől”, melyek sajnos generációkon át „öröklődtek”. Emellett Nagyváradnak jelentős zsidó öröksége és bonyolult története is van, ezért is gondolta az író-rendező, hogy ennek az előadásnak itt a megfelelő helye. Függetlenül attól, hogy tetszik-e vagy sem egy esztétika, egy rendezési

stílus, egy értelmezés, ennek a témának itt létjogosultsága van, hangsúlyozta az alkotó.

„Az általam rendezett előadások nem egy szöveg olvasásával kezdődnek, ami megzavarhatja a színészeket. Én egy ötlettel, egy témával kezdem, világosan tudom, milyen anyagokat akarok kutatni, megvan az irány, amerre indulok, s közösen dolgozunk. A színészeketől is várom a javaslatokat, hogy mit nézzünk még át, ötleteket várok, improvizálunk, megismerkedünk... Ezután elkezdem írni a szöveget úgy, hogy közben magam előtt látom az egyes színészeket is. Ez valóban más munkamódszer, mint a klasszikus, ami a szövegolvasással kezdődik, de ugyanolyan érvényes, a hozzáállásban van különbség” – magyarázta Gianina Cărbunariu.

Az esetleges román nyelvű előadásról a szerző elmondta: jelenleg a szöveg magyarul működik a román, német, angol és más nyelvű betétekkel. Ezt ennek a színháznak, ennek a társulatnak írta. Nem zárja ki a lehetőségét annak, hogy készül egy román nyelvű előadás Nopcsa Ferencről, de az más szöveg és más megközelítés lesz. Úgy véli, ezt a témát bármelyik európai színházban fel lehet dolgozni, mert közös európai történelmünket érinti, közös gondjainkat, tehát a nézők megérthetik, miről szól az előadás. Nem zárja ki annak a lehetőségét sem, hogy más országban is készüljön előadás, nem feltétlenül Romániában.

Nagyváradról a moldvai Ifjúsági Színházhoz tér vissza, ahol menedzserként dolgozik és egy fesztivál kurátora is, alapfoglalkozása miatt a második helyre szorultak az egyéni projektjei, bár egy színház vezetése is

művészi projekt, tudtuk meg. Nyáron a bukaresti Excelsior színházban dolgozik majd, ősszel pedig a lengyelországi Szczecin (egykor Stettin) állami színházában hoz létre egy előadást.

A váradi bemutatóra visszatérve Cărbunariu azt is elmondta, hogy nagyon jók voltak a közönség reakciói. Bár minden alkalommal komoly témákat választ, azokat egyfajta ironikus távolságtartással kezeli. A humor, a finom irónia lehetővé teszi, hogy elgondolkodjon a néző, akit ő sokkal inkább gondolkodásra készíteni, mint befolyásolni szeretne. A bemutatón a

közönség jól érzékelte az iróniát, hiszen a nevetés is jelzés, éppúgy, mint a nézőtérre ereszkedő csend. Nagyra értékeli a szerző a társulat erőfeszítését is, hiszen a fellépő 15 színművésznek meglehetősen rövid idő állt rendelkezésére a produkció létrehozására, és köszönetet mond a színház vezetőségének azért, mert támogatta az előadás létrejöttét, mondta befejezésül Gianina Cărbunariu, s azt is elárulta: ha hívják, nagyon szívesen tér majd vissza Nagyváradra.

Fried Noémi Lujza